

קופת חולים כללית:

קופת חולים כללית נוסדה בחנוכה 1911 על ידי "הסתדרות פועלי יהודה", בעקבות תאונת עבודה בעקבותיה איבד הפועל ברוך פריבר מעין גנים את ידו בעת שעסק בעבודה בפרדס. ההצעה לייסוד הקופה הועלתה על ידי ברל כצנלסון ובדצמבר 1911 הובאה להצבעה בוועידה השנייה של "הסתדרות פועלי יהודה". בהצבעה הוחלט ברוב מוחלט של 25 חברים להקים ארגון לעזרה רפואית לפועלים. הארגון החדש שהוקם זכה לשם "קפת-חולים". החברים היו מחויבים בלינה בתורנות ליד חולים וסיוע לחולים עליהם היו ממונים. הסיוע שהעניק הארגון לחבריה כלל בין היתר עזרה הדדית, מציאת מקום לינה לפועל חולה חסר מגורים קבועים, טיפול על ידי רופא או מי שהוא בעל ידע רפואי, תרופות ואשפוז בבית חולים.

עם עובד:

הוצאת "עם עובד" הוקמה על פי חזונו של ברל כצנלסון, לפיו הפועל העברי הוא אדם הטרוד בחיי היום-יום, אך גם בעל שאיפה להרחבת השכלתו. על ההסתדרות לסייע לפועל לבנות את ארון הספרים שלו, שיהיה עשיר בתוכן איכותי, במחיר שווה לכל נפש ותוך בחירה מושכלת של הכותרים. ההוצאה גם נתפסה כחוליה חשובה בברית בין "מעמד הפועלים" ל"אינטליגנציה"; ברית שעמדה בכסיס התפיסה של תנועת העבודה. ההוצאה החלה דרכה כהוצאת דבר שהייתה מסונפת לעיתון "דבר". בעיצומה של מלחמת העולם השנייה כצנלסון, בתמיכת ראשי מפא"י וההסתדרות, הקים הוצאת ספרים גדולה ועצמאית. מפא"י וההסתדרות הבטיחו שלכצנלסון יהיו חופש בחירה ועצמאות ניהולית. על אף התנגדות מפלגות השמאל, החליטה מועצת ההסתדרות בינואר 1941 להקים הוצאת ספרים של ההסתדרות ובחרה בכצנלסון כעורך היחיד שלה.

משביר לצרכן:

ראשיתו של המשביר המרכזי בקואופרטיב "המשביר" שהוקם בשנת 1916, במהלך מלחמת העולם הראשונה על רקע המצב הכלכלי הקשה בו היו נתונים המתיישבים היהודים בארץ ישראל^[1]. נציגי הפועלים בהסתדרות הציונית ובראשם ברל כצנלסון

ומאיר רוטברג ביקשו להקים מוסד שירכוש בסיטונאות וימכור מצרכים למתיישבים ופועלים במחיר עלות וללא רווח. כמו כן מכרה קבוצת כנרת, ביזמת רוטברג, את עודפי הייצור שלה להסתדרות פועלי יהודה ברווח נמוך. השם "המשביר" (שנטבע על ידי ברל כצנלסון) היה בהשראת סיפורו של יוסף בתנ"ך אשר כונה: "המשביר לכל עם הארץ" (בראשית, מ"ב, ו') כלומר מי שאגר מזון בשעת השפע וסיפק אותו לעם בשנות הבצורת.

בנק הפועלים:

ב-29 באוקטובר 1919, בישיבת הוועד הפועל הציוני, ביוזמת ברל כצנלסון (ואחרים) ובתמיכת ארתור רופין הוחלט על הקמת בנק שיתנהל על ידי הפועלים ולמענם. הוועידה הראשונה של הסתדרות העובדים העבריים בארץ ישראל אשררה החלטה של הוועידה השישית של הסתדרות פועלי יהודה בדבר הקמת מוסד כספי לענייני עבודה שיהיה כבעלות הסתדרויות הפועלים בארץ ישראל, וקבעה כי הבנק יעמוד לשרותן של כל קבוצות הפועלים המיוסדות על בסיס קואופרטיבי, בכל ענפי פעולתן.

תנועת נוער:

תנאי החיים של הנוער העובד בא"י לפני הקמת הסתדרות הנוער העובד היו קשים ביותר. בהיעדר חוק המגן על הנוער בעבודתו, היו בני הנוער עובדים ימי עבודה ארוכים, בעיקר בעבודות שירותיות (נקיון בתים, סבלות וכו'), ואף מועסקים כ"שוליות" בלא שכר למשך שנים מתוך תקווה לרכוש מקצוע. עבודת ילדים הקטנים מגיל 8-9 הייתה נפוצה. פיטורים בלא פיצויים היו שכיחים גם הם, וילידים לא הייתה סמכות לפנות אליה. עד שנת תרפ"ד לא היו קיימים בתי ספר ערב שדאגו להשכלתם של הנערים העובדים, וכ-70% מהם לא ידעו קרוא וכתוב. כמעט ולא התקיימו קשרים חברתיים בין הנערים העובדים לנערים הלומדים שהיו בחלקם מאורגנים בארגוני נוער בעלי אופי צופיי.